

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Ṿa-yiḳra

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 595 [1834 oder 1835]

חי תומ ירחא

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8888

יח (א) דער עיינע שפראך צו משה, וויא פֿאלגעט: (ב) רעדע מיט דען קינדערן ישראל'ס, אינד זאגע איהנען: איך, דער עוויגע, אייער נאָט (בעפֿעהלע אייך דיעזעס): (ג) איהר זאָללט ניכט זאָ טהון וויא אים לאַנדע מצרים געשיע. העט, ווא איהר געוואָהנט האַבט, אויך ניכט זאָ וויא אים לאַנדע כנען געשיעהט, וואָהן איך אייך פֿיהרען ווערדע; נאָך איה.

יח (א) וידבר יהוה אל משה לאמר: (ב) דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אני יהוה אלהיכם: (ג) כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען אשר אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו

וכתקיהם

תרגום אונקלוס

ר ש י

יח (א) וסליל יי עם משה לסימר: (ב) סליל עם בני ישראל וסימר להון אנא יי אלהכון: (ג) בעובדי עמא דארעא דמצרים די תיבתון בה לא תעבדון וכעובדי עמא דארעא דכנען די אנא מעיל יחכון לתמן לא

יח (ב) אני ה' אלהיכם. אני הוא שאמרתי כסיני אנביה' אלהיך (שמות כ') וקבלתם עליכם מלכותי מעתה קבלו גזרותי רבי אומר גלו וידוע לסניו שסופן לנתק בעריות בימי עזרא לסיבך בא עליהם בגזרה אני ה' אלהיכם דעו מי גזר עליכם דיון ליסרע ונאמן לשלם שנה: (ג) כמעשה ארץ מצרים. מגיד שמעשהם של מצריים ושל כנעניים מקולקלים מכל האומות ואותו מקום שיצאו בו ישראל מקולקל מן הכל: אשר אני מביא אתכם שמה מגיד

סליל

ב א ו ר

אשר הטומאות, ואמרו רב זינו על רחלת גופו בברת, ועל כנוס בגדיו במלקות: עונו, כרשנוהו (לעיל ט"ז כ"א), ולפי שאין עברה זו דומה לכא על הערוה או לאוכל איסור שיצאו תקפו, שהן החטאים מדרכי יצר הרע, וזו אי אפשר אלא שיקל במחשבתו בקדש ובמקדש, לכן נקראת עון, וכן פרשנו (לעיל ה' י"ז):

יח (ב) אני ה' אלהיכם, אני המכוה, הוא ה' המלוי המחויב הנשגב מקול דעת כל הנמלאים שהייתי לכם לאלהים בייחוד, כי הבדלתי אתכם מכל העמים להיות לי, לשמור משפטי וחקתי לא הודעתים לכל גוי, ועליכם לקבל כי החקים האלה יונאים מפי, שחקתי חקים לשמים ולארץ, וחקתי תורת האדם, ואני חקתי לכם החקים שכתבתו בס, כי רובי העריות חקי עליון הם, אין לדעת סודם, ואין לנקש טעמם אלא אני ה' אלהיכם הגזר אותם אין להרהר אחריהם: (ג) כמעשה ארץ מצרים, מלת מעשה נופל על כלל מעשה בני אדם, לא על חקי המדינה שגזרו עליהן מלכי הארץ ושוכטיה, והיו מעשה אנשי מצרים מקולקלים מאד יותר משאר אומות, הולכים אחרי ההבל ועושים רעות שאינן מפורשים בתורה באזהרות מיוחדות, כי לא חסר כל מה שעשו המצריים, שהרי נשאו נשים ופולידו בנים, ובנו בתים ונטעו גנות, ואלה לא חסר הכתוב לישראל, לפי שאינן מעשה מצרים בייחוד, ולא מעשה ארץ כנען לבדן, אלא מעשה כל בני אדם, וכת"כ אמרו יכול לא יבנו בנינים ולא יעשו נטיעות כמותם, ת"ל ובחוקותיהם לא תלכו לא אמרתי אלא בחקים החקוקים להם ולאבותיהם ולאבות אבותיהם, ומה היו עושי' האיש נישא לאיש וכו': ישבתם בה, לא שאני מרחיק אתכם מהבלי מצרים וכנען לבד, ושמותה לכם ללמוד ולעשות הכלי שאר העמים, אלא לכן אני מזכיר מצרים לפי שיצבתם בה והורגלתם במעשההם, ולכן אני מזכיר כנען, לפי שאני מביא אתכם שמה שלא תלמדו

אחריות יח

ובחקתיהם לא תלכו: (ד) את-משפטי תעשו ואת-חקתי תשמרו ללכת בהם אני יהוה אלהיכם: (ה) ושמרתם את-חקתי ואת-משפטי אשר יעשה

אתם

תרגום אונקלוס

לא תעבדון ובגמוליהם לא תהכון: (ד) יח דיני תעבדון וית קימי תפרון להלכא בהון אנא יי אלהכון: (ה) ותפרון יח קימי וית דיני

האמורים בתורה במשפט שלו לא נאמרו היו כדאי לאומקן: ואת חוקתי תשמרו. דברים שהן גזרת המלך שיכר הרע משיב עליהם למה לנו לשומקן כגון חבילת חזיר ולבישת שעטו וטהרת מי חטאת לכך נאמר אני ה' גזרתי עליכם אי אתה ראשי ליוסטר: ללכת בהם. אל תפטר מתוכם שלא תאמר לגדתי חכמת ישראל אלך ואלמד חכמת האומות: (ח) ושמרתם את חוקתי וגו'. לרבות שאר

תרגום אשפנזי קנג

איהרען געזעטצען זאללט איהר ניכט וזאנדלן. (ד) מיינע רעכטע זאללט איהר אויסאיבען, אונד מיינע געזעטצען זאללט איהר בעאבאכטען, דארנאך איי ערן לעבענסוואנדעל איינצו ריכטען, איך בין דער עוויגע אייער גאטט! (ה) בעאבאכטעט מיינע געזעטצע אונד מיינע רעכטע, דורך דיא דער מענש,

רשי

שאותן עממין שבכו ישראל מקולקלים מכולם: ובחוקותיהם לא תלכו. מה הניח הכתוב שלא אמר אלא אלו נמוסות שלהן דברים החקוקים להם כגון טרטיאות ואטרטיאות רמ"א אלו דרכי האמורי' שמו חכמים: (ד) את משפטי תעשו. אלו דברים האמורים בתורה במשפט שלו לא נאמרו היו כדאי לאומקן: ואת חוקתי תשמרו. דברים שהן גזרת המלך שיכר הרע משיב עליהם למה לנו לשומקן כגון חבילת חזיר ולבישת שעטו וטהרת מי חטאת לכך נאמר אני ה' גזרתי עליכם אי אתה ראשי ליוסטר: ללכת בהם. אל תפטר מתוכם שלא תאמר לגדתי חכמת ישראל אלך ואלמד חכמת האומות: (ח) ושמרתם את חוקתי וגו'. לרבות שאר דקדוקי

באר

תלמדו לעשות כמעשיהם: ובחקיהם לא תלכו, מלת חק בארנוהו, וכן בחוקותיהם הנאמר כאן, דברים שחקקו מדור דור במזרים איך יעבדו לאלהיהם, וחקי המשפט שנמדינה, שכל יושבי המדינה חייבין ללכת בהם, אתם לא תלכו בחקות הללו אפילו לבכס לשמים, כגון אם חקקו להם שהמתפלל לשקון ילנש בגד ארום, או ירוק, או עשוי בתמונה ידועה, לא תשוקקו לכס בחוק הזה לשמים. ובת"כ אמרו ובחוקותיהם לא תלכו, וכי מה הניח הכתוב שלא אמרו והלא כבר נאמר לא ימלא נך מעביר בנו ובתו באש וגו' אלא שלא תלכו בנימוסות שלהם בדברים החקוקין להם (כלומר הנימוסות ששמו חוק לכל יושבי ארצם שילכו בהם) כגון תיאטרות וקרקסאות, והם מיני לחוק הידועים, שעשו כיום אידם לבידוד עלניהם, וכל אלה לא תלכו בהם ואפילו לשמים, וזה בדברנו: (ד) את משפטי תעשו, כל משפט כנוי על יסודות קבועות, ויש משפטים בכל מדינה, אבל יסודות המשפט מקולקלין, אבל משפטי השם יסודות דרכי דק, ועל סיהן הכין משפטיו, על זה כתוב בלדק חשבוט עמתך (לקמן י"ט ע"ו), וכמו שאפרש בעז"ה, ואמר משפטי ה' אמת לדקו יחדו (תהלים י"ט י'), עליהן בנויין כל הדינין והעושין שבתורה וכן כל משפטי בני האדם, מה משפט העבד ומשפט האמה ומשפטי הנזקין והריבות, ועל דרך כלל בכל דבר מעשה יש לשפוט עליו כדת מה לעשות, תעשו כמשפטי, מה משפטי אני בדבר דבר היא משפט לדק, וכן תעשוה, וזה כנגד מעשה ארץ מלרים וכנען, שהיו שופטי על מעשיהם ונוהגים בהם כפי העולה על רוחם: ואח חקתי, חקי הבלק שזה עליהן הקב"ה לכל ישראל, כמו חקת שבת ומועדים וענוי י"ה ומילה וכדומה להן, הכל במועדי ובקבי ידוע, תשמרו בלנכנס ללכת בהם, כי חקים ומשפטים כוללים כל מצות התורה וכאמרו ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים לדיקים ככל התורה הזאת (דברים ד' ח'), וכלם לדיקים: אני ה' אלהיכם, דעו מי האלוה, אני ה' אלהיכם, וכמו שפרשנו: (ה) ושמרתם את חקתי ואת משפטי, למעלה אמר עשייה אלל משפט, ושפירה לחקים, ועכשו כזה שמירה על שתייה ועשייה

ויען ער זיא אויסאיבט, עוויגעס
לעבען ערהעלט; איך דער
עוויגע (פֿערויבערע דיִעזעס);
(ו) ניעמאנד זאלל איינער
בלוטספֿערוואַנדטען פֿערוואַן,
איה.

ר ש י

תרגום אונקלוס

אתם האדם וחי בהם אני
יהוה: ^{ששי} ס (ו) איש
איש אל-כל-שאר בשרו

לא

דיני די יעבד יתהון אינשא וחי בהון בחיי
עלמא אנה יי: (ו) גבר גבר לכל קריב
בשריה
הזה והלא סופו הוא מת: אני ה'. נאמן לשלם שכר:
(ו) לא

דקדוקי הפרשה שלא פרט הכתוב בהם:
דבר אחר ליתן שמירה ועשייה לחוקים
השמירה ועשייה למשפטים לפי שלא נתן
אלא עשייה למשפטים ושמירה לחוקים:
ופי בהם. לעולם הנא ואם תאמר לעולם

ב א ו ר

ועשייה על שתייהן, כי השמירה היא כלל, כמו ואביו שמר את הדבר (בראשית ל"ז י"א), וזה
התלמוד ונתינת הדברים על לב, שעליהן אמר והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום על
לבבך (דברים ו' ו'), ועל ידי כן יטהר הלב ויקל לו לעשות בתלמודו, כי לא המדרש עיקר
אלא המעשה וזהו שאמר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. ונת"כ תשמרו זו המצוה, ללכת
בהם זה המעשה: האדם, נשמת האדם עולה למעלה, והגוף ימשיכו למטה, ואם יזר מכל
עניני הגוף בעליונים ימות בע"ה, ואם ינהג כבהמות בלי דעת יכרית נפשו מאור החיים
העליונים, ועל ידי החקים והמשפטים הללו יוכל לפלס אורחותיו בחכמה, ויחיה בע"ה ובע"הב,
וזהו אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, ואונקלוס ז"ל תרגם וחי בהם, ויחי בהון לעלמא
דחיי, מסכים למה שפרשנו, וכמו שנינו (אבות פ"ו) גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושה
בע"ה ובע"הב, ובארנוה בפרשנו שם: אני ה', אשר מאתי הכל, לי נאה לומר שהחיים
קשורים עם משפטי וחקתי: (ו) איש איש, אמרו רבינו שהיא כלל, ערות אביך וערות אשת
יגו' פרט, כלל ופרט אין בכלל אלא מה שיש בפרט, כלומר לא נמסר הדבר לשקול הדעת
לאסור עוד אחרות שאינן מפורשים בפרשה מכת ק"ו וסברא, אין לך אלא מה שבפרט, ומביא
שם משלים איך הייתי דן מסברא להרבות עריות, אבל לפי שהוא מזה בתורה כלל ופרט אין
בכלל אלא מה שבפרט, ודענו שאין להוסיף גם אחת על המפורש בכתוב, ולכן כתבה תורה הכלל
והפרט, יש מן העריות שהן שאר בשרו כמו האם והאחות והבת וכיוצא, ויש מהן שאינן שאר
בשרו רק אסורות בעבור בעליהן שהן שאר בשרו כמו בלתו ואשת אחיו, ויש מהן שאסורות בעבור
שהקבות שאר זו לזו כמו אשה ובתה ושתי אחיות, ועל בלן אמר בכלל זה איש איש אל כל
שאר בשרו לא תקרבו וגו', ואחריו בא הפרט ללמדנו איזו מכל מין הן שאר, ואין בכלל אלא
מה שבפרט כמו שאמרנו, ויש מן העריות שאינן שאר בשרו, כמו אשת איש ונדה וזכר
ובהמה, ואינן בכלל איש איש אל כל שאר בשרו, לפי שלא הולכנו למדת כלל ופרט, שאין
להוסיף עליהן כמדת ק"ו ומשקול הדעת כמו בעריות שאר בשר: שאר בשרו, לדעתי מלת

שאר

ה מ ע ר

יח (ה) וחי בהם, הראב"ע אמר לבאר שהם חיים לעושיהם בשני עולמות וכו' והוא כמו כן
סירוש הרב המבאר ז"ל, אולם אונקלוס שתרגם וחי בהון בחיי עלמא, כוון אך לעולם
הנשמות, ולכן העתיק ביחס הבי"ח, כלומר בעולם הנא חיה יחיה, וכן תרגם יונתן ויחי בהון
בחי עלמא וחולקיה עם לדיקיה, ורשב"ם כתב אבל אם לא יעשה ונכרתו הנכסות העושות
מקרב עמם, ויראה מזה שכוונתו על חיי העולם הזה, ולפני הרב המבאר היתה גירסת אונקלוס
ויחי בהון לעלמא דחיי, והענין אחד עם הנוסח שלפנינו.

ערוח

לא תקרבו לגלות ערוה אני
יהוה: ס (ו) ערות אביה וערות
אמה לא תגלה אמה הוא לא

איהרע בלעסע אויפצורדעקען,
זיך נאהען; איך דער עוויגע
(פערביטע דיעועם) ! (ז) דוא
זאלסט דוא בלעסע דיינעם
פאטערס (דאז הייסט דיא בלע-
סע דיינער מוטטער ניכט
אויפדעקען), זיא אויט דיינע
מוט-

תגלה

ר ש י

תרגום אונקלוס

בשריה לא תקרבו לגלגא עריא אנא יי:
(ז) ערות אבוק וערית אמה לא תגלי אמה
וואמר להלן ערות אביו גלה (ויקרא כ') מה להלן אשת אביו אף באן אשת אביו: וערות אמה. להביא
אמו

ב א ו ר

שאר נגזר מן שארית, והטעם האדם לעלמו כמו העיקר, ונני משפחתו זהם מעלמו ובשרו,
שארית בשרו הם, שנתהו כלם מבשר אחד, וכן לדעתי פי' הגם לחם יוכל תת אס יכין שאר
לעמו, שאיננו טעם כפול, אלא הלחם עיקר, וכל הסעודה שאר, כי הכשר והלפת ושאר
המאכלים שארית הסעודה הם: תקרבו, בנוי לשבינה, וכן ואקרבו אל הנביאה (ישעיה ח' ג'),
וקרבו למלת אל תגשו אל אשה (שמות י"ט ט"ו), כן פי' ראב"ע ז"ל, וכיון הוא, אלא לפי שאומר
לא תקרבו לגלות ערוה, למדו חכמים שמהיר גם על קריבה המביאה לדי גלוי ערוה, והיא
שנינה בקרוב בשר, כי תקרבו הכל במשמע: ערוה, שרשו ערה, ונפי' ערות הארץ באתם
לראות (בראשית מ"ב י"ב), פי' רש"י ז"ל גלוי הארץ, מהיכן היא נוחה להכנס, כמו את מקורה
הערה, וכמו ערום ועריו (יחזקאל ע"ז ז'), וכן כל ערוה שבמקרא לשון גלוי, ואין דעתו ז"ל
שכל גזרות השרש הזה לשון גלוי, שהרי קלחן לשון שפינה, כמו ומער כרה (בראשית כ"ד כ')
ויערו את הארון (ד"ה ב' כ"ד י"א), אבל שם דבר ערוה בכל המקרא לדעתו לשון גלוי, אבל
לא ידעתי איך נופל על אותו המקום המכונה לשון גלוי? ועוד הכתוב אומר לגלות ערוה?
אבל ראב"ע ז"ל אמר ערוה דבר מגונה, נחשף כריך להתכסות, ועל ערות הארץ פי' בעבור
היות המנהג להסתיר הערוה שהוא דבר מגונה על בן אדם על דרך משל, או בעבור היות
הערוה נסתרת כך אחס באים לראות סוד הארץ, ולדבריו אין ערוה גלוי אלא שם דבר לאותו
המקום, ולדעתי כל לשון ערה וערוה הוראתן אזה, וכלם לשון שפינה, ולכן האיברים שבאדם
שאינן משמשים רק למשך, שהן הנקבים התחתונים שבאים ואשה נקראים ערוה, ואינן דומים
לנקבי הפה והאף והאוזן, שנטועים באדם לתשמישים אחרים, לאכול ולשתות ולדבר, ולאסוף
רוח ולהריח ולשמוע, אבל התחתונים שאינן אלא למשך, נקראים ערוה על שם תשמישן, ולפי
שיש שתי מקומות לתשמיש זה, כשאמרה תורה לא תקרבו לגלות ערוה, מזהיר על כדרכה
ועל שלא כדרכה, ומלת ערוה על כל אחת מהן, כמו שקבלו רבותינו ז"ל, ואם תפקק לומר
שמה הכתוב מדבר לכד כדרכה, כבר סמכוהו ר"ל עוד למקרא לא תשכנע משכני אשה ועמו
שארמו שם, ועוד אפשר בעו"ה (לקמן כ' י"ח): אני ה', המלוה זאת: (ו) ערות אביו, יש
מרבתינו אומרים כמשמעו, וכן ערות אמי אביו שיתחייב בשוגג שמים, ויש אומרים ערות אביו
ענינו

ה מ ע ר

(ז) ערוה אביו וערוה אמה, לדעת הרב המתרגם האשכנזי יהוה הוי"ו של וערות אמה לכיבוד
(נפיהוויק) כמו ועשה ברוב אחד (שמות ב"ה י"ט) ועוד כמזהו, וזה נכון בדקך פשטות הכתוב,
ולדעת חז"ל ידוע.

תרגום אשכנזי

אחרי מות יח

תגלה ערוהה: ס (ס) ערות
אשת-אביה לא תגלה ערות
אביה הוא: ס (ט) ערות
אחותה בת-אביה או בת-אמה
מולדת בית או מולדת חוץ לא

מוטטער, דוא זאלסט איה
רע בלעסע ניכט אויפדעקען.
(ה) דוא זאלסט דיא בלעסע
דיינער שטיעמוטטער ניכט
אויפדעקען, עם איזט צוגלייך
דיא בלעסע דיינעם פאטערס.
(ט) דיא בלעסע דיינער שווע-
סטער, זיא דיא דיינעם פא-
טערס אדער דיינער מוטטער

חגלה
טאָסטער, אים הויזע געבאָרען, אָדער אויסער דעם הויזע געבאָרען, איהרע בלעסע זאלסט

ר ש י

תרגום אונקלוס

היא לא תגלי ערוהה: (ח) ערוה אמת
אבוק לא תגלי ערוהה אבוקה היא: (ט) ערוה
אחוק בת אבוק או בת אמה דילידא מן
אבוק מן אמה אחרת או מן אמה מן גבר
אחר

אמו אינה אשת אביו: (ח) ערות אמת
אביך. לרבות לאחר מיתה: (ט) בת
אביך. אף בת אנוסה במשמע: מולדת
בית או מולדת חוץ. בין שאומרי' לו לאביך
קיים את אמה ובין שאומרי' לו הולד
את

ב א ו ר

ענינו אשת אביך, וכן פי' רש"י ז"ל ערות אביך זו אשת אביך, או אינו אלא במשמעו נאמר כאן
ערות אביך ונאמר להלן ערות אביו גלה, מה להלן אשת אביו אף כאן אשת אביו, וערות אשת
אביך לא תגלה לרבות לאחר מיתת אביו, ואמר רמב"ן ז"ל שזה באמת כפי משמעות הכתוב,
ויפה דבר שכדוגמתו יש בפרשה, שתלה הזרפה בבילה כמו ערות אביך היא, ערות אחיך
היא, וכל שכן שמכינו בן על אשת אביו ערות אביו גלה, אבל כפי הפשט יראה שיקרא הכתוב
הוא להזכיר על משכב האם, וגם ערות אביך על האם, וזכר אב ואם, לפי שאין בכל הערוה
הנשואות שפוגם בנייתו לשני שאריו כי אם זו לבד, כי אשת האב ואשת דודו וכלתו ואשת האם,
אין שאריו, לבד משכב אם שהיא והיא שאריו, ואם אשת אחיו ואשת דודו אסורות בעבור ערות
האם והדוד, כל שכן משכב האם שמלבד שהיא ערוה נוסף עוד שהיא ערות אביו, ולפי שהאזהרה
על האם, חזר ופירש אמך היא לא תגלה ערוהה, ורמב"ן ז"ל פי' ג"כ כפי פשט זה קרוב
לדברנו. ואין לנו לומר ערות אביך על הנקבה הזוכנת עם אביה, וערות אמך על הזכר הבא
על אמו, ואם כן יהיה איסור הבת מפורשת בתורה, מכלל ערות אביך, שנאמרה על שתיהן
כמו כל האזהרות הללו, שהרי בכל הפרשה תלה האזהרה בזכרים והנקבות בכלל הנפשות העושות,
ולמה כאן יכתוב האזהרה על הנקבה: (ח) אשת אביך, אינה אמו: ערות אביך הוא, כמו
שמפורש ואם אשר ישכב את אשת אביו ערות אביו גלה (לקמן כ' י"א): (ט) ערות אחותך
בת אביך, אף בת אנוסה במשמע: מולדת בית או מולדת חוץ, פנויה, כך נראה בעינינו
לפי פשוטו, מפי' רש"י ז"ל, ואינו מבין טעמו, בין יתרגם בית פנויה שיושבת בבית אביה,
וחוץ נשואה, כמו ושלשים בנות שלח החולה (שופטים י"ב ט'), ובין שיתרגם חוץ פנויה, שאין
לה בית, מה ההבדל ביניהן? ומה טעם למלת מולדת. וראב"ע פי' מולדת בית שנולדה
בארוסין

ה מ ע ר

(ט) מולדת בית אי מולדת חוץ, עיין בבאור, ובכוונת הרש"י שהבוא נראה לי שלדעת
הרש"י מולדת בית היא שנולדה לאביו בביתו מאשתו, ומולדת חוץ הוא שנולדה בחוץ מפנויה
והיא אנוסת אביו, ואמר בפנויה על דרך ההוה, כי לא ידבר הכתוב מאשת איש שהוא בדרך
זר, וא"כ דעת הרש"י והראב"ע עולה בקנה אחד.

א ה ר י מ ו ת י ח

תגלה ערותך: ס (י) ערות בת
בנה או בת בתך לא תגלה ערותך

חרגום אישכני קנה

ואללסט דוא ניכט אויפדעקען.
(י) דיא בלעסע דיינער זאָהנס-
טאָכטער אָדער טאָכטער
טאָכטער זאללסט דוא ניכט

אויס

ר ש י י

חרגום אונקלום

אזרחן לא תגלי עריותך: (י) ערית בת
ברך או בת ברך לא תגלי עריותך ארי
עריהך

את אמה כגון ממורת או נתינה: (י) ערות
בת בך וגו'. בנתו מאנוסתו הכתוב מדבר
ובתו ובת בתו מאשתו אנו למדין מערות
אשה ובתה שנאמר בהן לא תגלה בין שהיא
ממנו ובין שהיא מאיש אחר: ערות בת בך. קל ותומר לבתך אלא לפי שאין מזהירין מן הדין למדוה
מגורה

ב א ו ר

בארוסין וקדושין, ומולדת חוץ, חוץ מהמנהג, ואין המליצה מתיישבת בפי' זה, ועוד אחרת
בת אביך הכל במשמע גם האנוסה וכדו שאמרנו. והנכון כפי הפשט הוא דעת חכמים שאמרו
שאפילו נולדה אחותו מחייבי כריתות וכל שכן מחייבי לאוין אחותו היא, והרי אחותו ממורת או
נתינה ואם בא עליה חייב כרת בעל אחות בשרה, ופירשו בין שאומרין לו לאביך קיים בין שאומרין
לו הולא אחרת היא, ויהיה פי' מולדת בית, היולדה מאם היושבת ביתה, ומולדת חוץ,
יולדה מאם שכריכה לכאח חוץ מבית בעלה, וכן פי' רש"י ז"ל, והוסיף כגון ממורת או נתינה,
כלומר גם אם האחות ממורת שנולדה מאחת מחייבי כריתות, או שהיא בת נתין שאין אביה
מישראל, אחותו היא, וכן פי' דבריו רא"מ ז"ל. ואולי לשעת חכמים יש לפרש עוד מולדת כמו
מארכך וממולדתך ומבית אביך (בראשית י"ב א'), וראיתי באבדן מולדתי (אסתר ח' ו'),
שהוכחנו בפרשנו על ס' בראשית שהן על המשפחה, וכן מולדת בית, שאמה ממשפחה הראויה
לכית זה, או שאמה מולדת חוץ, ממשפחה זרה לכית זו, כגון חייבי כריתות ולאוין, אבל
אונקלוס תרגם ללידה מן אבך מן אחתא אחורי או מן אבך מגבר אחרן, ואם בדבריו יהיה
ללא לורך, כי אחרת בת אביך או בת אמך אין לו פתרון כי אם על דרך זה, ולרמב"ן עוד
פשט אחר, ומסוף דבריו נראה שלא ישר גם בעיניו ולא אחרך [ס' א"ה, מדברי אונקלוס המתרגם
נראה שהוא מפרש מולדת על הבת, לא על האם, ומלאנו שנקראו הנשים מולדת, כמו
ומולדתך אשר הולדת (בראשית מ"ח ו'), וכן משמע דעת בעל הטעמים, ולזה ישרו בעיני
דברי הראב"ע ז"ל: מולדת בית, שנולדה לאביו או לאמו על משפט בית ישראל ע"י ארוסין
וקדושין, ולשון בית שנולדה מאשה היושבת עם בעלה בבית במשפט, ומולדת חוץ שהיא אביו
אשה או שנתפסה אמו מאיש אחר, ושכב עמה, ויעלה על הדעת שאין לחוש לשאר הבא מן
הזנות, שהוא הפקר, לכך הוהרך להזהיר עליו, וכדו דאף בת אנוסה במשמע, הוא מדרש
חכמים, ואין להקשות ממנו על דרך הפשט, וגם חז"ל אמרו שאין האנוסין מכלל הערויות לפי
שאינן שאר (יבמות כ"ז ע"א), ואין א"כ בת אנוס' במשמע לולי מדרש חז"ל. ערותך, ערות
כל אחת מהן: (י) ערות בת בך, ולא זכר הבת, מלבד שהיא אסורה ב"ש מנת בתו שנאה
מכח הבת, אלא גם לבתו מאשתו לפי הפשט מקרא שאינו לריך הוא, שהרי לפניו אמר ערות אשה
ובתה לא תגלה, א"כ כל שוכב עם בתו גלה ערות אשה ובתה, אלא שנאמר בת בך ובת בתך,
לפי שלהלן את בת בנה ואת בת בתה לא תקח מדבר באשתו מן הנשואין, הכתוב הזה מדבר
אף שיהיה אביו אנוס אשה והוליד בת או בן, אסור בבתו ובנת בתו בנו, אבל על
בתו מאנוסתו אין לנו מקרא מפורש, אם לא שנאה בק"ו מנת בתו, וכמ"ש בגמרא גלויי מלתא
בעלמא הוא, וכנא אמר שבא מגו"ש הנה הנה זמה זמה, ועוד אכרש: ערוהן, ערות כל
אחת מהן: ערוהך הנה, אפשר שהוא ג"כ טעם למה השמיט הבת, שלא זכר רק אותן שהן
ערוה לו ולא לאביו, אבל בתו גם ערות אביו היא שהיא בת בנו, אבל בת בנו ובת בתו אינן
אסורין לאביו מן התורה אלא שניות מדברי סופרים, וכמו שאמרו כלל זכרתי אף בכלל אלא מה
שפרט

תרגום אשכנזי

אויפֿדעקען, דען ווא זינד דיינע
אייגענע בלעסע. (יא) דיא
בלעסע דיינער שטיעפֿמוטטער
טאָכטער, דיא פֿאָן דיינעם
פֿאָטער ערצייגט, אונד אל-
זאָ דיינע שוועסטער איזט, איה-
רע בלעסע זאללסט דוא ניכט
אויפֿדעקן. (יב) דיא בלעסע דיי-
נער פֿאָטער שוועסטער
זאללסט דוא ניכט אויפֿדעקען,
זיא איזט איינע בלוטספֿער-
זאָנדטע דיינעם פֿאָטערס.
(יג) דיא בלעסע דיינער מוט-
טער שוועסטער זאללסט דוא

אחר ימות יח

כִּי עֲרוֹתָהּ הֵנָּה: ם (יא) עֲרוֹת
בֵּית-אִשָּׁת אָבִיךָ מוֹרְדָת
אָבִיךָ אַחֻוֹתֶיךָ הוּא לֹא תִגְלֶה
עֲרוֹתָהּ: ם (יב) עֲרוֹת
אַחֻוֹת-אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה שָׂאֵר
אָבִיךָ הוּא: ם (יג) עֲרוֹת
אַחֻוֹת-אִמֶּךָ לֹא תִגְלֶה כִּי-שָׂאֵר
אִמֶּךָ הוּא: ם (יד) עֲרוֹת אַחֵי-

אביך

ניכט אויפֿדעקן, דען זיא איזט איינע בלוטספֿער וואָנדטע דיינער מוטטער. (יד) דיא בלעסע דיי-

ד ש י

מגורה שיה במס' יבמות: (יא) ערות
בת אשת אביך. לימד שאינו חייב על אחותו
משפחה ונכרית לכך נאמר בה אשת אביך
בראיה לקדושין: (יד) ערות אחי אביך
לא תגלה. ומה היא ערותו אל אשתו לא
תקרב

תרגום אונקלוס

עֲרִיבָה אֵינִין: (יא) עֲרִיבָת בַּת אַחַת אָבִיךָ
דִּילִידָא מִן אָבִיךָ אַחֲרֶיךָ הִיא לֹא תִגְלִי
עֲרִיבָה: (יב) עֲרִיבָת אַחַת אָבִיךָ לֹא תִגְלִי
קְרִיבַת אָבִיךָ הִיא: (יג) עֲרִיבַת אַחַת אִמֶּךָ
לֹא תִגְלִי אַרְי קְרִיבַת אִמֶּךָ הִיא: (יד) עֲרִיבַת

ב א ו ר

שכפרט: (יא) ערות בת אישה אביך, שהיא מולדת אביך אחותך היא, אבל בת אשת אביך
שאינה מולדת אביך, כגון שנשא אביו אשה והיתה לה בת מאיש אחר מותרת לבנו, שאינה
מולדת אביו לא בתו ולא ממשפחתו, ובשנשא אותה אינו פוגע באביו בעל אמה כלל, ולדעת
חכמים (יבמות דף כ"ב ע"א), בא הכתוב הזה לחייבו על אחותו מן הנשואה בשני לאוין, משום
ערות אחותך בת אביך, ומשום ערות בת אשת אביך, אבל אחותו מן האנוסה שאינה אשת
אביו, אינו חייב אלא אחת, וכן פסק רמב"ם ז"ל, ולפי שהי' האחות בת האב האמורה למעלה,
לא נזכרה עוד בסרשת קדושים, וכמו שיתבאר שם ביו"ט: אשה אביך, לימד שאינו חייב על
אחותו משפחה ונכרית, לכך נאמר בת אשת אביך, בראיה לקדושין, לשון רש"י ז"ל, ואפילו
לחכמים שאמרו שכל הכתוב לחייבו שמים על אחותו מן הנשואה, מודים שעל אחותו משפחה ונכרית
אינו חייב, כמו שלמדוהו מן האשה וילדיה תהיה לאדוניה, גם כפי הפשט הוא למד מן מולדת
אביך, שמלת מולדת על המשפחה כמ"ש (פסוק ט'), שפירכה הבת להיות משפחת אביו,
ואז חייב עליה משום אחותו, אבל בתו הנולדת לו משפחה ונכרית, אין הבת משפחת אביו,
שנכד הבא משפחה ונכרית אינו קרוי בנך וכן בתך, ומה שהוסיף רש"י ז"ל לומר בראיה לקדושין
הוא להכדילה מחייבי ברייתות, שאין קדושי אביו חופסים בה, ומייב על מולדת חוץ כנ"ל (פסוק
ט') לפי שאיני ברייתות ראויין לקדושי אחרים, אבל שפחה ונכרית אינן ראויין לקדושין כלל,
וכן אמרו בגמרא (יבמות כ"ג ע"א): (יב) אחות אביך, בין מן האב בין מן האם: (יג) אמן,
בין מן האב בין מן האם, ויתבאר עוד (פרשה כ' י"ט): (יד) ערות אחי אביך לא תגלה,
אחי אביו מן האב, אבל אשת אחי אביו מן האם, ואשת אחי אמו בין מן האב בין מן האם,
זינן אלא שניות מדברי סופרים, וכבר פירשו (פסוק ז') שלדעת יש מרביתינו בא לחייבו שמים

משום

אחריות

אביו לא תגלה אל-אשתו לא תקרב דדתה הוא: ס (טו) ערות כלתה לא תגלה אשת בנה הוא לא תגלה ערותה: ס (טז) ערות

א ש

תרגום אשכנזי קנו

נעם פאטער ברודערס זאללסט דוא ניכט אויפדעקען, דוא זאללסט נעמליך זיינער פרויא ניכט בייאווהנען, זיא איזט דיינע מאנטע. (טו) דיא בלע-סע דיינער שוויגערטאכטער זאללסט דוא ניכט אויפדעקען, זיא איזט דיא פרויא דיינעס

זאהנעס, איהרע בלעסע זאללסט דוא ניכט אויפדעקען. (טז) דיא בלעסע דיינער ברודער-פרויא

ר ש י

תקרב: (טו) אשת בנך היא. לא אמרתי אלא נשים לבנך אישות בה פרט לאנוסה ושפחה ונכרית:

ערות

תרגום אונקלוס

אחבוק לא תגלי לאחתיה לא תקרב אחת אחבוק היא: (טו) ערית בלתיך לא תגלי אחת ברה היא לא תגלי עריתה: (טז) ערית

ב א ו ר

מאוס זכר ומאוס אחי אביו, ועל דרך הפשט יראה לי, לפי שמכאן ואילך מונה עריות שאינם אחר בשר כמו שפרשנו למעלה (פסוק ו'), ואעפ"כ נחשבים לו כשארינו לפי שנשואות לשאר הקרוב לו, ודומה כשוכנ עם בעליהן שהן שאר בשרו, הזכיר בן בפעם הראשון ואמר ערות אחי אביו לא תגלה, ופירש הכונה, אל אשתו לא תקרב, שאם תקרב אליה יחשב לך כמגלה ערות אחי אב, וכמו שפי' רש"י ז"ל ערות אחי אביו לא תגלה, ומהו ערותו אל אשתו לא תקרב, והדבר ברור: דדתיך היא, הוא דודך, והיא חזונה כמותו וכדודתך היא וכמו שאמרנו, ובפי' ראב"ע ז"ל דודתך היא, חזונה היא כדודתך, אבל מה שכתב עוד והנה מה יעשו הסומכים במלות על התורה לבדה כי לא אסר הנחוב אשת אחי האם, ולא אסר האב ולא אסר האם, על כן אנוחנו לריבין לקבלה, אם כונתו שלולי הקבלה היינו מתירים אותן לגמרי וגזרו עליהן בקבלה מאוס שניות, יפה דבר, אבל אם דעתו שהן אסורות מן התורה בעריות האמורות בפרשה, דברי שגגה הן, כי אין ערוה של תורה אלא המפורש בפרשה, וכן דעת מעתיקי התורה אין חולק על זה, ומסוף דבריו הנביאנו להאשים אותו, שאמר ויתכן שלא הזכיר אשת אחי האם כי נלמוד מאשת אחי האב והזכירה בפרשת קדושים, גם הזכירות שלא הזכירה, הנחוב דבר על ההוה, ראינו שלדעתו בלן עריות הם, ואין זה אמת, והקבלה שנשען עליה סותרת דבריו, גם אמרו שהזכירה בפרשת קדושים, אינו כן, שנאמר ואיש אשר ישכב את דודתו ערות דודו גלה (לקמן ב' כ'), וזו אשת אחי אביו, והנחוב סמך על המפורש בפרשה זו, ואומר אני כי יד אחי תלמיד שאינו הגון, שלט בפי' החכם זה ובחב דברי בורות הללו: (טו) ערות כלתך, שרשו כלל, שענינו הכללות, כמו כלילת יופי (איכה ב' ט"ו), כליל תקטר (לעיל ו' ט"ז), ומהו הענין כלל ופרט, ואמר רד"ק ז"ל גם' השרשים כלה קצוריה (ירמי' ב' ל"ב), האשה בימי חופתה כל יפיה וכל תבשיטיה אז הם, ונקראת אפילו אחר החפה כלה לחמיה ולחמותה, ערות כלתך, כלתו אשת פוחס (שמואל א' ד' י"ט), כמו שנקרא חתן כל ימיו לחמיו ולחמותו, ע"י חפתו שהיה חתן באמת, ולא ידעתי טעמו למה יקרא החתן כן תמיד, אף כי הכלה בעבור כלילת יפיה בימי חופתה, ולדעתי הנה כונה בית אביו אחריו להעמיד המשפחה, והבנין ע"י האשה, נקראת גם היא כלה שהיא כלילת הבית, ולכן נקראת כן לבד לחמיה וחמותה, כי את ביתם השכלל, אבל חתן על שם שמערכ שתי המשפחות ולכן גם הוא נקרא כן תמיד: אשח בנך הוא, אעפ"י שאינה שארך אשת בנך היא וערות בנך אתה מגלה, כמו שפרשנו (פסוק י"ד), ורבותינו למדו לא אמרתי אלא נשים לבנך אישות בה, פרט לאנוסה ושפחה ונכרית, ויש ללמוד טעם מזה שאמר ערות כלתך להוכיח אלו, שאין בכלל כלה המשכללת הבית, אלא הנשואה בדת משה וישראל, ועם זה הותרה תמיהת הרא"ש ז"ל: (טז) ערוה אשח אחיך לא תגלה, ואם איננה

אשת אחיה לא תגלה ערות
אחיה הוא: ס (יז) ערות
אשה ובתה לא תגלה את-בת
בנה ואת-בת-בתה לא תקח
לגלות ערותה שארה הנה זמה

פרויה ואללסט דוא ניכט אויפ-
דעקען, עם איוט דיא בלעסע
דיינעס ברודערס. (יז) דיא
בלעסע איינער פרויה אונד
איהרער טאכטער ואללסט
דוא ניכט אויפדעקען, דוא
וואללסט איהרעס וואהנעס
אדער איהרער טאכטער טאכט.

טער ניכט נעהמען, איהרע בלעסע אויפצודעקען, זיא זינד בלוטפער וואנדטשאפט, דאן

ר ש י

הרגום אונקלוס

אתח אחוק לא הנלי ערוחא דאחוק היא:
(יז) ערית אחתא ובתה לא הנלי יח בת
בא יוח בת ברתה לא הסב לגלאה ערוחא
קריבין אינין עיעת הטאין היא: (יח) ואתחא

(יז) ערות אשה ובתה. לא אסר הכתוב
אל על ידי נשואי הראשונה לכך נאמר לא
תקח לשון קימה וכן לענין העונש אשר
יקח את אשה ואת אמה (סס) לשון קימה
אבל חנם אשה מותר לישא בתה: שארה
הנה. קרובות זו לזו: זמה. עלה
כתרגומו

ב א ו ר

אינה שאר, ערות אשה היא, וכמו שפרשנו (פסוק י"ד), ויבין מן האב בין מן האם, כמו
אחותו שאסורה בין מן האב בין מן האם, לא נאשת דודו שאינה אלא בדודו מן האב, ובגמרא
(יבמות דף נ"ה) למדוהו מן ערות אחיו גלה (לקמן כ"ח), ועוד אפרש בעו"ה (סס): (יז) ערות
אשה ובתה, פי' רש"י ז"ל לא אסר הכתוב אלא ע"י נשואי הראשונה, לכך נאמר לא תקח
לשון קימה, וכן לענין העונש אשר יקח את אשה ואת אמה לשון קימה, אבל חנם אשה מותר
לישא בתה, ובכך בארנו זה (פסוק י'): אשה ובתה, אם נשא אשה, אסור בבתה, ואם
נשא הבת אסור באמה שהיא חמותו, ולכן באן הפסיק הטעם, ושוב אסר בת בנה ובת בתה,
ובפרשת קדושים אמר הפך ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה, לפי שבאן במשמע שאם לקח
אשה בנשואין, אסור לבוא על בתה ועל בת בנה ובת בתה, אבל מותר לבוא אל חמותו בזנות
ואין בו כרת, פי' להלן אשר יקח את אשה ואת אמה לאסור חמותו, ואחר שנלמדו שתיבת
לא הולך עוד שם לפרש אסור מעלת חמותו, שנלמדו מן המפורשים באן, כמו שאסר בבת
בן אשתו ובבת בתה, כן אסור באם חמותו ובאם חמיו, ועוד יתבאר בעו"ה בפרשת קדושים:
לא תקח, אם נשא האם, שוב אין לקומין בבת בנה ובבת בתה, שאין קדושין תופסין בהם,
ומה טעם אמר לא תקח, ויותר תמה לשון רש"י ז"ל שהוכיח ממנו שלא אסרין הכתוב אלא ע"י
נישואי הראשונה, אולי ל' לא תקח לגלות ערותה שתיים במשמע שלא יקח אחת מאלה, ואח"כ
יגלה ערות אמה שהיא חמותו, או אם חמותו או אם חמיו, וכן אם נשא האם לא יגלה ערות
הבת או בת בנה או בת בתה: ערוחה, היא השניה האסורה עליו: שארה, באן אין האסור
בעבור שהן שאר בשרו, ולא בעבור שהן ערות אחד מקרוביו, כמו אשת אחיו ואשת דודו, אבל
אסורות בעבור שהן שאר בשר זו לזו, ושאר תאמר הרי מותר לישא אשה ודודתה שהן ג"כ שאר
הבשר, לכן הוסיף זמה היא, באלו אסור משום זמה: זמה הוא, חרנס אנקלוס עלת הטאין
היא, ופי' רש"י ז"ל שילך יועלך לחטוא, ורמב"ן ז"ל תמה ואמר לא ידעתי טעם לזה שכל
הערויות גם העברות האחרות היכר יועלו לחטוא, ויפה שאל, והוא ז"ל פי' כי שם זמה נגזר
מן כאשר זמם לעשות לאחיו, ומחשבה ההגונה יקראו מזמה, ולזנות העשוי במחשבה בסתר
יקרא זמה, וכאשר הוקשה עליו שכל הערויות הן זמה, הוסיף שבאשה ובתה ואשה ואמה,
באיכנב עם אחת שהיא אשתו ישוב באחרת בעבור קרבתם ודמיונם ותהיה שכנת שניהם לו
זמה

אחריות יח

הוא: (יח) ואשה אל-אחותה לא תקה לצרר לגלות ערותה עליה בחייה: (יט) ואל-אשה בנות

טמאתה

תרגום אשכנז קנו

ווארע אונצוכט. (יח) דוא זאלסט נייט איינע פרויא נע- בען איהרער שוועסטער נעה- מען, אייפער זיכט צו עררעגען, נעבען איהר, אונד בייא איהר. רעם לעבען, אויך איהרער שוועסטער בלעסע אויפצודעקען. (יט) איינער פרויא, דיא אין איהרער אונריינען אבואג- דע

תרגום אונקלוס

עם אחתה לא תסב לאעקא לה לגלאה עריתה עליה בחייה: (יט) ולא אחתה בריחוק

סאוכתה

ר ש י

כתרגומו עילת חטאין שילך יועלך לחטא: (יח) אל אחותה. שתיבן באחת: לפרור. לשון כרה לעשות את זו כרה לזו: בחייה. למדך

ב א ו ר

זמה, בענין בני תמורה שאמרו ז"ל, ולכן אמר ערות אשה ובתה, ולא אמר ערות בת אשתך לא תגלה, ואמר ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה, ולא אמר ערות אם אשתך לא תגלה (כלומר לסורות שגם משכב המותרת שהיא אשתו זמה היא בעבור מחשבתו בשניה), ואם נדבריו יהיה כן גם בשתי אחיות, גם אין דקדוקו נכון, שגם מזמה לרעה, כמו יתפשו במזימות זו חשבו (תהלים י"ב), אין אלהים כל מזמותיו (שם שם ד'), ואיש מזמות ירשיע (משלי י"ב ב'), והכלל כל מזמה הנזכרת סתם אלל האדם היא לרעה, וכשהוא לשבח נסמך לו מלת תבונה דעת או תושיה, כמו נזור תושיה ומזמה (משלי ג' כ"א), לנער דעת ומזמה (שם א' ד'), ואין מזמה מחשבה פשוטה, אלא עומק עיון והתגברות מחשבה על יתר מחשבות הלב, פעמים בענין טוב פעמים בענין רע, ולפי שאין ברעה תגבורות והשתקעות מחשבות אדם יותר מכונות, הניחו עליהן שם זמה סתם, והתורה מעידה שמחשבות זמה מתגברות מאד במשכב אשה ובתה ואשה ואמה, כי השם כל יצר מחשבות מביין, כאמרו כי הוא ידע יצרנו (תהלים ק"ג י"ד), ולכן נחן הטעם זמה היא, שעל ידי המשכב הזה הלב מחטמא מאד, כי גוברת בו הזמה השנואה להשם ב"ה, ועוד אמר (לקמן כ' י"ד), ודקדוק הרמב"ן ז"ל בלשון הכתובים אמת ומתקיים גם לדברנו, שצרכי המותרת תתגבר בו ג"כ הזמה: (יה) ואשה אל אחתה לא תקח, פירש"י ז"ל שתיבן באחת, כי ואשה אל אחתה, משמעו שתיבן באחת, לא שקדשן באחת, שהרי אמרו בגמ' שכל שאין קדושין תופסין בה זבה אחר זה, אין תופסין בה בנות אחת, ואין נאן בית כלל, אלא שקדש האחת, ונעשית השנייה אחות אשתו, וכשבא עליה חייב כרת, ופי' שתיבן באחת שתיבן בחיים, וכמפורש בחייה, פרט לאחר מות הראשונה: לצרר, פי' רש"י ז"ל ל' כרה, לעשות את זו כרה לזו, וכן אמר רש"י ז"ל כמו ובעסתה כרתה, שתי נשים לאיש אחד נקראו כרות זו לזו, אבל איני יודע למה נאמר, כי האסור משום ערוה, לא בעבור שהן כרות, ובערות אשה ובתה לא זכר לזרור, וגם הן כרות, וראיתי לרמב"ן ז"ל שכתב לזרור אותן זו לזו, כי הן ראויות שתיינה אוהבות זו את זו לא שתיינה כרות, ולא אחר כן באשה ובתה ואשה ואמה, כי הנה שאר ואסורות גם לאחר מיתה, וזה דחוק שגם האחיות שאר, ואסורה לאחר גרושי הראשונה, ואפשר לפי שאמר ואשה א אחותה לא תקח, חזר ופירש בין שהוא לזרור, שלקח גם השנייה לאשה, והרי הן כרות זו לזו, או לגלות ערותה שבה עליה דק טעם אחת בזנות חייב כרת, כי לפי שאמר מות הראשונה קדושין תופסים בשנייה, הוכרך לומר ששני הראשונה, לא יקח השנייה, כפי מחשבתו בדרך לקוחין, גם לא יבוא עליה, ולפי' זה יכה הפסיק בעל הטעמים במלת תקח. ורד"ק ז"ל בפרשים הביא ונעסתה כרתה בשרש נור, אבל לזרור הוא מן הכפולים, כמו לרור את המדינים (במדבר כ"ה י"ג), ולרור אתכם (שם ל"ג כ"ה), ונוכל לומר שהכתוב מודיע שאם יבוא עליה בחיי השנייה לזרר הוא לה ועושה רעה גדולה, כי לפי שמתרת לו אחרי מות הראשונה, אחר שאם יבוא עליה בחייה עושה לה כמעשה לזרר ואויב: עליה, על הראשונה שלקח בקדושין גמורין: בחייה, למדך שאם גרשה לא יאח אחותה כל זמן שהיא בחיים, מסירוש רש"י ז"ל, וגם מזה ראיה לדברנו שאין טעם האסור בעבור שנעשות כרות זו לזו: (יט) ואל אשה בנות טמאתה

תרגום אשכנזי

אחרי מות יט

טמאתה לא תקרב לגלות
ערוחה: (כ) ואל-אשת עמיתך
לא-תתן שכבתך לזרע לטמאה
בה: (כא) ומזרעך לא-תתן

להעביר

דערונג אחז, ואללסט דוא ניכט
ביאויאָהנען, איהרע בלעסע
אויפצודעקען. (כ) מיט דער
פֿרויא דיינעם נעבענמענשען
זאללסט דוא ריך ניכט פֿלייש-
ליך פֿערמישען, דורך דא אונריין
צו ווערדען. (כא) פֿאן דיינעם
זאמען זאללסט דוא ניכט הינ-
גע-

ר ש י

תרגום אונקלוס

סאובתך לא תקרב לגלגא עריתה:
(כ) ובאתח חברך לא תתן שכובתך לזרעא
לאסתאבא בה: (כא) ומבנתך לא תתן

למדך שאם גרסה לא ישא את אחותה כל
זמן שהיא בחיים:

(כא) למולך

ב א ו ר

בימים שזודד דם טמא מגופה, והן ימי נדה וזיבה האמורים בפרשת מלורע, ולפי שכלת נדה האמור כאן כולל כל דם הנודד מגופה נדה וזיבה הולך להוסיף מלת טומאתה, כי יש נדודת דם טהור ליולדת זכר ונקבה כמפורש בפרשת חזריע: לא תקרב לגלות ערוחה, לפי שהנדה נוהג גם באשתו שוכנת חיקו, הוסיף בה לא תקרב, שנהיות לנו גם בה והיא עמו בבית, והזכיר על הקריבה המניחה לידי גלוי ערוה, וכמו שהזכיר בן בראש הענין על דרך כלל בכל הערוה, והנה הכתובים מבאין ואילך אינן שאר לא לזבעל ולא לנבעלת, והן ארבעה נדה ואשת איש זכר ובה"ה זהו תוכן סדר הכתובים בפרשה זו: (כ) ואל אשה עמיתך, לדעתי שראו עם, וממנו מלת עם, שהוא על הקנון שכל אחד דבק עם חבריו, וכן עמיתי עמיתו עמיתך, וכולל כל אישי המין, אבל ר"ק ז"ל בפרשים אמר שראו עמת, ופירושו חבר, וממנו לעמת העדה יסירנה, (ויקרא ט' ג'), לנכת העדה, ינשאו האופנים לעומתם (יחזקאל א' כ"א), לנכחם, וגם לדעתו כולל כל אישי העם, שכל אחד מהם זה לעמת זה, וכמו שאומרים בלשון לועז' (דיין נעבעני מעט): חתן, יתבאר בעז"ה (פרשה ב' ט"ו): לא חתן שכבתך לזרע, כפי הגרסה לשון לגלות ערוה לגנאי, כנוי למשכב של טומאה, שהרי בכל השנינות המותרות יעשה בן אבל לא יקראו בן בכל המקרא, אלא לשון ידיעה או קריבה או ביאה, ולכן נכתב לשון גלוי ערוה בכל הנשים האסורות משום שאר, וכן נדה, לפי שכלן חקי השם הם, ולולי שאסרן הכתוב לא ידענוס מדעתנו, וכתב בכל אחד שהמשכב עמהן הוא גלוי ערוה, אבל איתן שהן תועבות גם בשקול הדעת אין צורך להזכיר בהן לשון זה, ולכן לא נזכר באשת איש וזכר ובהמה גלוי ערוה לפי שהן אסורות גם משקול הדעת, ומשכב אשת איש נקרא נאוף, כמו שכתוב בפרשת קדושי, ולכן אמר לא תתן שכבתך לזרע: לזרע, פי' רמב"ן ז"ל לפי שלא ינקה כל הנוגע בה, הולך לומר לזרע, שאילו אמר לא תתן שכבתך בלבד היה גרסה שזוהיר אפילו שוכב עמה לחבק ולנשק, וכאן בחייבי כריתות יזהיר, על בן הזכיר שכבתך לזרע, לפרש כי במשגל יזהיר, פירש דבריו שלא תשכב עמה בדרך השוכב עם אשה להוליד זרע, שצריך שיערה בה, אבל אם הערה אף על פי שלא גמר ביאתו חייב, שאילו היה צריך גמר ביאה, היה נכתב שכבת זרע כמו בשפתה חרוסה, אבל מלת זרע בכל מקום איננו על הזרע היולד מן הגוף, אלא על הנשים, כדרך הכלל שאמרו (לעיל ט"ו ט"ז), וזהו פשוטו של מקרא. וראב"ע ז"ל אמר כי המשגל על שלשה דרכים, האחד לפריה ורביה, והשני להקל מלאת הגוף, והשלישי לתאוה וזמה, על בן אמר לזרע, שאפילו לפריה ורביה אסור: לטמאה בה, וזהו טומאת הנפש, עליה אמר שלמה נואף אשה חסר לב משחית נפשו הוא יעשה (משלי ו' ל"ב), כי המעשים הללו משחיתים הנפש ומטמאים אותה: (כא) ומזרעך לא תתן, אחר שזכר הערוה, שמשכבם משחית הזרע, שהנולד מהן באיסור הוא זרע פגום, סמך להן אזהרה זו שהיא ג"כ על הזרע, שלא נעמא בנינו במעשה התועבה הוא: אבל זכר ובהמה שזוכרים אחרים אין מהן נולד: לא חתן להעביר למלך, ע"ז

א ח ר י מ ו ת י ח

לְהַעֲבִיר לַמֶּלֶךְ וְלֹא תַחֲלֵל אֶת-
שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה: * (כג) וְאֶת-
זְכַר לֹא תִשְׁכַּח מִשְׁכַּבִּי אִשָּׁה
הַזֹּעֵבָה הוּא: (כג) וּבְכָל-בְּהֵמָה

ח ר ג ו מ א ש כ נ ו י ק נ ו ז

נעבען, דעם נעטצען מולך וזו
עחרען, דורך דאז פֿייער צו
פֿיהרען, אונדרען נאמען דיי-
נעם גאטטעס דאדורך ענט-
הייליגען; איך דער עוויגע
(פֿערביטע דיועם)! (כג) איי-
נעם מאנסען זאללסט דוא ניכט
מיט קיינעם פֿיעהע זאללסט
דוא

עליון רבינו

ח ר ג ו מ א ו נ ק ל ו מ

לְאֶעֱבֹרָא לַמּוֹלָךְ וְלֹא תַחֲלִיל ית שְׁמָא דְאֱלֹהֵי
אַנָּא יי: (כג) וְיַח דְּכֹרָא לֹא תִשְׁבּוּב מִשְׁבְּבֵי
אַתְחָא הַזֹּעֲבָתָא הוּא: (כג) וּבְכָל בְּעִירָא
לֹא

ר ש י

(כא) למולך. ע"א היא שמה מולך וזו
היא עבודתה שמוסר בנו לכומרי' ועושין
שתי מדורות גדולות ומעבירין את הבן
ברגליו בין שתי מדורות האש: לא תתן. זו
היא מסירתו לכומרים: להעביר למולך. זו
העברת האש:

ב א ו ר

היא שמה מולך, וזו היא עבודתה, שמוסר בנו לכומרים, ועושין שתי מדורות גדולות,
ומעבירין את הבן ברגליו בין שתי מדורות האש, לא תתן, זו היא מסירתו לכומרים להעביר
למולך, זו העברת האש, לשון רש"י ז"ל. ורמב"ן ז"ל טען עליו ואמר שהוא מעבירו בחוף האש
ממש, ובאמר בגמרא במשורחא דפוריא, גם אין הכומרים מעבירין אותו, כי איך יתחייב
הוא מיתה בעבודת אחרים, אלא הוא עלמו מעביר, וכן אמר הכתוב מעביר בנו ובתו באש,
אלא האב מוסרו לכומרים ועושים בו עבודות עמלות, ואח"כ מחזירים אותו לאביו, והוא מעבירו
בלהב האש, ומביא ראיה מן הירושלמי שאמרו לעולם אינו חייב עד שימסרנו לכומרים ויטנו ויעבירו
בלומר שיחזור ויטלנו מהם ויעבירו באש, ולפי זה אמר הכתוב לא תתן זרעך לכומרים, לעשות
בו בשקליהם, למען תעבירו באש למולך, ועוד יתבאר (פרשה כ' ב'): ולא תחלל את שם
אלהיך, מלת שם נוסף על פרסום כח נגלה לנו, ושם תפארת אלהינו נודע לכל, שהוא
נאדר בקדש וקדשנו בתורתו ובשנון שכינתו בינינו, והעושה זאת מחלל שמו הגדול ית', ועוד
אפרש (שם פסוק ג'): (כב) ואח זכר לא תשכב משכבי אשה, לפי שכיבה כולל גם
המשכב במטה אחת, הולך לפרש משכבי אשה, שמדבר על גלוי ערוה כמו משכב האשה,
ולפי שאין בזכר משכב אשה כדרכה, הולך לרמוז כאן במלת משכבי על שני משכבים, וכמו
שרמזנו (פסוק ו'), וכמו שאמרו רז"ל: תועבה הוא, המשכב הזה היא תועבה, דבר נתעב
אפילו בתולדה, והאזהרה על הזוכב ועל הנשכב, ויאמר ראב"ע ז"ל אחר שמלאנו הן שכנתי
אמש את אבי, הנה אזהרה לשוכב ולנשכב, ויפה השיב עליו רמב"ן ז"ל א"כ למה לא היתה
האזהרה בכלל וכלל בהמה לא תתן שכנתך, כי הנשים בכלל התורה, ועל ראיתו השיב רמב"ן
ז"ל לפי שהיה שבור, והם גרמו לו התנועה להוליך זרעו, הן הזוכבות. ולי יראה שאעפ"י שאין
לא יתכן לומר תשכב על הנבעל בעבור שפורש משכבי אשה, בת לוע דברה דרך מוסר
שכנתי במטה עם אבי, ולא זכרה הנעילה, וכן ושכנתי בחקיקה (מלכים א' א'), על השכיבה
אלו, וזה דרך כבוד. ובנתינתו אמרו ר' עקיבא אומר ואת זכר לא תשכב, קרי ביה לא תשכב,
בלומר בנפעל, והרי זה גם אזהרה לנשכב, ואחשוב שמדרך פשוטי הכתובים בכל הפרשה נכתבה
האזהרה על הזכר הזוכב, והנקבה הנשכבת בכלל האזהרה, וכמו שאמר בסוף ונברתו הנפשות
העושות, וא"כ גם באזהרה זו נהג כן שתלחה בשוכב והנשכב בכלל האזהרה, וגם עליהן אני
קורא ונברתו הנפשות העושות, אלא לפי שכל האחרים הנשכבת נקבה הטפלה לזכר, ובאין
שניהם זכרים חפשו רבותינו לסמוך גם אזהרה הנשכב על המקרא ואמרו שכלת תשכב יש לקרות
תשכב בקמ"ץ וליר"י: (כג) ובכל בהמה, לא אמר ואת כל בהמה, או ואל כל בהמה, לפי
שכיבה כולל שכיבה קרוב בשר, והכתוב מדבר בחייבי מיתה, דקדק לומר וכל בהמה שמדבר
על

תרגום אשכנזי

אחריו מות יח

לא תתן שכבתך לטמאה בה
ואשה לא תעמד לפני בהמה
לרבעה תכל הוא: (נד) אל-
תטמאו בכל-אלה כי בכל-אלה
נטמאו הגוים אשר-אני משלח
מפניכם: (נה) ותטמא הארץ

הוא דרך פליישליך פערמישען,
דורך דאסועלבע אונרין צו
ווערדען. אויך איינע פרויא
זאלל ניכט דעם פיעה הינהאל-
טען צור שענדונג, עם וויזט איי-
נע פערמישונג (דער נאטור-
ארטען). (נד) פער אונרייניג-
געט אויך ניכט מיט דיעזען דיני-
גען, דען מיט דיעזען דינגען
האבען דך דיא פעלקער פער-
אונרייניגעט, דיא איך פאר איך אויסטרייבע.

ואסקד
ואר
ואסקד
ואר

רשי

תרגום אונקלוס

לא תחן שכבתך לאסתאבא בה ואתחא
לא תקום קדם בעירא למשלט בה תכלא
הוא: (נד) לא תסתאבון בכל אלין ארי בכל
אלין אסתאבון עממיא די אנא מגלי מן קדמיכון: (נה) ואתחאבת ארעא ואסעריח

(נג) תכל הוא. לשון קדש וערוה וניאוף
וכן ואפי על תכליתם (ישעי' י"ד). דבר
אחר תכל הוא לשון בלילה וערבות זרע
קדם זרע בהמה:

חובה

באור

על הרביעה, ועם וכל לדעתי בין זכר בין נקבה, כי חייב בין כדרכה בין שלא כדרכה, ונמ"ש
רמב"ם ז"ל (אסורי ביאה פ"א ט"ו), וכן בין נא על הנהמ' בין הביא בהמה עליו וא"כ בהמה
זכר ונקבה בכלל: לא חחן, גם זה יתבאר (לקמן כ' ט"ו): לטמאה בה, לטמא נפשו
ולהשחיתה: ואשה לא העמד, ברכון, ולא היה אפשר לומר תשנב נקל, שהרי היא הנשכנת,
וכן לא היה אפשר לומר תשכב בנפעל, שהורחזו שלא ברכונה, ובאונס פטורה, על כן אמר
לא תעמוד: לרבעה, לכוונה זו תעמוד לפניה, שירבע אותה הבהמה, מלשון בהמתך לא
תרביע כלאים (לקמן י"ט י"ט), והוא שפך בה זרע בהמה, ומלשון חכמים זמן הרביעה על
הגשם, ולמדנו שאינה חייבת חלא על אותו מעשה, ובכל העריות מוכיר השוכב והנשכנת בכלל,
שגיהן עובדים, וקורא אני עליהן ונכרתו הנפשות העושות (ונמ"ש פסוק כ"ב), לבד במשכב
בהמה, שאין הבהמה בכלל הנפשות העושות, אם לא נאמר רק אזהרה לזכר השוכב עם בהמה,
היינו אומרים אין לנו חלא מה שפרט הכתוב, אבל אשה נרבעת אינה בכלל זה, לכן הולך לכתוב
אזהרה גם עליה: תכל הוא, פי' רש"י ז"ל לשון קדש וערוה וניאוף וכן ואפי על תכליתם, דבר
אחר תכל הוא ל' בלילה וערבות זרע אדם זרע בהמה. וראב"ע ז"ל כתב אנשי הדקדוק אמרו
שזאת המלה מהנכפל כמו תמס יהלך (תהלים נ"ח ט'), והתי"ו נוסף, ואמרו כי טעמה כמו
השחתה, ולא ידעתי טעמם, כי השחתה משרש בלה, גם כל העריות משחתים הם, ואם נעבור
שאינו מינו ולא מוליד, הנה גם בשוכב עם בלתי נאמר תכל עשו (לקמן כ' י"ב), גם רד"ק
ז"ל בשרש בלל אמר תכל עשו בשלם תמס יהלך מן תמס, ולפי שמבלבל זרעו עם מי שאינו
ראוי להזדווג עמו אמר תכל, ואם כן הוא בכל העריות יאמר כן, ועוד הדבר על זה בעו"ה
בפרשת קדושים: (כד) אל הטמאו בכל אלה, האמורים בענין, לפי שלא נאמר טימאה רק
באשת איש ובהמה, למדך שכלן מטמאין הנפש: הטמאו, מן ההתפעל, אל הטמאו עלמיכם:
כי בכל אלה נטמאו, בהן, על קצתן הוזהרו עליהן, כמו ארבעה שזכרו באחרונה אש
איש, ושריפת הבנים לעבודה זרה וזכר ובהמה, וכן ערות אש ואחות מן האם: משלח
משניכם, לנגחי אשר אני מגרש מפניכם, ואם בשעת הדיבור עדיין ישבו בארץ, כבר שולחו
קצתן לפניכם כמ"ש (פסוק כ"ו), גם נאמר על הגזרה שילאה כבר מפי עליון, כזכר בסוף
משפטים: (כה) ותטמא הארץ, גם תועבות מלרים דומים לתועבות אנשי כנען, אלא לפי

אחריו סות יח

ואפקד עונה עליה ותקא הארץ את ישיביה: (כו) ושמרתם אתם את חקתי ואת משפטי ולא תעשו מכל התועבת האלה האזרה והגר הגר בתוככם: (כז) כי את כל התועבת האל עשו אנשי הארץ אשר לפניכם ותטמא הארץ: (כח) ולא תקיא

תרגום אשכנזי קנט

ווארדען, איך האבע דיא מיססעטהאטען, דיא דארון געשעהען זינד, געאנהנדעט, אונד דאז לאנד האט זיינע בע- וואנהער אויסגעשפיען. (כו) בע- אבאטעט איהר אלוז מיינע געועטצע, אונד מיינע רעכטע, אונד בעגעהט קיינעס פאן דיעזען אבשייליכקייטען, זא- וואהל דער איינהיימישע אלס דער פֿרעמדע דער זיך בייא אייך אויפהעלט: (כז) דען אל- לע דיא אבשייליכקייטען האבען דיא איינוואנהער דעס לאנדעס פֿאר אייערער צייט בע- גאנגען, אונד דאז לאנד איזט דארוך אונריין געווארדען. (כח) דאמיט דאז לאנד אייך ניכט

דאס

הארץ

לע דיא אבשייליכקייטען האבען דיא איינוואנהער דעס לאנדעס פֿאר אייערער צייט בע- גאנגען, אונד דאז לאנד איזט דארוך אונריין געווארדען. (כח) דאמיט דאז לאנד אייך ניכט

תרגום אונקלוס

ר ש י

חובה עליה ורוקינת ארעא יח יחברא: (כו) ותטרונו אחון יח קימי וית דיני ולא תעבדון מכל תועבת האלן יציביא וגיריא היתגירון ביניכון: (כז) אריית כל תועבת האלן עבדו אינשי ארעא די קדמיכון ואסתאבת ארעא: (כח) ולא תרוקן ארעא יתכון

(כח) ולא תקיא הארץ אתכם. מזל לכן מלך שהאכילוהו דבר מאוס שאין עומד במעיו אלא מקיאו כך ארץ ישראל אינה מקיימת עונבי עברה ותרגומו ולא תרוקן ל' ריקון מריקס עלמה מהס: הכפשות

ב א ו ר

הכנענים הם יושבי הארץ הונחית להשראת השכינה, גרמו עומאיה גם לארץ, ולא תוכל הארץ לשאת אותם: ואפקד עונה עליה, כמו ואפקד על עונה עליה, כאלו העון על הארץ, והאם פקד וגזר על העון אשר עליה שימוש ממנה, וכן ומשתי את עון הארץ ההיא ביום אחד (זכריה ג' ט'), ומלת סקידה כמו ויפקד סקידים (בראשית מ"א ל"ד), שנופל על המזבח דבר על ענין מה, וכן פקד השם דבר שעל ידו ימוש העון, וחזר ופירש מה פקד עליה: ותקיא הארץ את יושביה, כמו שמקיא דבר הנוגע בעניו, כן הקיאה הארץ מתוכה את יושביה הנגאלים והמתועבים: (כו) ושמרתם אחם, ישראל הורשים את ארנם: התועבת האלה, למדך שכלן תועבות הן, ואם לא נכתב תועבת רק במשכב זכר: והגר, גר לזק שנוכח לבנות, ועל כן הגר בתוכם, ופרשנוהו (לעיל ט"ז כ"ט): (כז) כי את כל, כלומר מה שאמרתי שנטמאו הגוים בכל אלה, ושנטמאת הארץ, הוא נעבור שהמעשים הללו הם תועבות ולכן מעמאים הנפש ומטמאין הארץ: האל, כמו האלה, כמו ההם ההמה, ורבותינו ז"ל דרשו עליו: עשו אנשי הארץ אשר לפניכם, לפי שכבר אמר כי בכל אלה נטמאו הגוים אשר אני משלח מפניכם, ועוד אנשי הארץ אשר לפניכם במשמע קודם להם דורות רבות, והלא הם אנשי הדור ההוא, אחשוב שכבר מדורות רבות הקיאה הארץ משפחות רבות מן הכנענים והרפאים שנתמלאה סאתם ממעשה התועבות הללו, והשיבה אמרים תחיהם, כמו ואשר נפולו משפחות הכנעני (בראשית ו' י"ח), סקן חמשה האזרונים ערקי סיני למרי חמתי וארודי, שירשו פלשתים מזרע מלכים את עריהם כמו שהבחנו בפרשנו לם' בראשית, והוא שספר הכתוב כאן והודיע שגרשי האומות ההם היו נעבור שנטמאו הארץ בתועבות הללו: (כח) ולא תקיא הארץ אתכם, עם הכלל ידבר, שלא ילכו בחקות התועבות

ניכט אויסשפייע, ווען איהר
 עם פֿעראונרייניגעט, זאָ וויאָעס
 דאָזפֿאַלק אויסגעשפייען, דאָז
 פֿאַר אייך דאָרין געוועזען.
 (כט) דען ווער פֿאַן דיעזען
 אַבשייליכקייטען איינע בע-
 געהט, דיא פֿערוואַנען, דיא
 זאָלעס בעגאַנגען, זאָללען
 אויס איהרעד נאַציאָן אויסגע-
 ראָטטעט ווערדען. (ל) בעאַב-
 אַכטעט אַלזאָ וואָס איך אייך
 פֿאַרשרייבע, קיינעס פֿאַן דען
 אַבשייליכען געזעטצען אויס-
 צואיבען, דיא פֿאַר אייך
 אויסגעאיבט וואָרדען, פֿעראונ-
 רייניגעט אייך ניכט דורך. דיעזעלבע ; איך דער עוויגע אייער גאָטט (בעפֿעהלע אייך דיעזעס) !
 דער

הָאָרץ אַתְּכֶם בְּטִמְאַתְכֶם אֶתְּהָ
 כַּאֲשֶׁר קָאָה אֶת־הַגּוֹי אֲשֶׁר
 לְפָנֶיכֶם: (כט) כִּי כָל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה
 מִכֶּל הַתּוֹעֲבוֹת הָאֵלֹהִים וְנִכְרְתוּ
 הַנַּפְשׁוֹת הַעֲשׂוֹת מִקְרֵב עִמָּם:
 (ל) וְשָׁמַרְתֶּם אֶת־מִשְׁמַרְתִּי
 לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת מַחֲקוֹת הַתּוֹעֲבוֹת
 אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לְפָנֶיכֶם וְלֹא תִטְמְאוּ
 בָהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: פ

וידבר :
 (בעפֿעהלע אייך דיעזעס) !
 דער

ר ש י

(כט) הנפשות העושות. הזכר והנקבה
 במשמע: (ל) ושמרתם את משמרת
 לזהיר בית דין על כך: ולא תטמאו
 בהם אני ה' אלהיכם. הא חס תטמאו
 איני אלהיכם ואתם נכסלים מאחרי
 ומה הנאה יש לי בכם ואתם מתחייבים
 בלייה לכך נאמר אני ה' אלהיכם:

חרגום אונקלום

יִחְכּוּן בְּסֵאֻבֵיכּוֹן יָתָה פֶּמָא דִּי רִקִּינַת יח
 עִמָּא דִּי קְדָמֵיכּוֹן: (כט) אַרְי כָּל דִּי יַעֲבֵד
 מִכָּל תּוֹעֲבֹתָא הָאֵלִין וַיִּשְׁתַּיְצוּן נִפְשָׁתָא דִּי
 יַעֲבֵדוּן מִגּוֹ עֲמֵהוּן: (ל) וְחַטְרוֹן ית מִמֶּרְח
 מִימְרֵי בְּדִיל דְּלֹא לְמַעֲבַד מְנִימוּסֵי תּוֹעֲבֹתָא

דִּי אַחַעְבִּידָא קְדָמֵיכּוֹן וְלֹא תִסְתַּאֲבוּן בְּהוּן אַנָּא יִי אֱלֹהֵיכּוֹן: ומליל

ב א ו ר

התועבות הללו, שתהיה הרצועה מותרת להם בעלת מלכיהם ושריה', כי תקיא אותם הארץ,
 כאשר קאה לגוי אשר לפניכם, ואני לא חפתי בזה, כי בכס בחרתי להיות לכם לאלהים
 ולהושיב אתכם בארץ הזאת המוכנת להשראת השכינה לטוב לכם ולכל עמי הארץ, וכמו שאמר
 שלמה בתחנתו, ואם תגלו ממנה אשחית מועדי בארץ, אין מקדש ואין חזון ואין עוד גדולות
 ונוראות, ובפרשת קדושים פירש הדבר ושמרתם את כל חקותי וגו' ולא תקיא אתכם הארץ
 אשר אני מביא אתכם שמה לשבת בה (לקמן ב' ב"ב), כלומר הארץ שאני נותן לכם למען תשבו בה
 לשמור חרותי ושאלשכון בתוכה, וממה שכתב רמב"ן ז"ל בענין זה (פסוק ב"ה) יתברר פרושו
 בפסוק זה: (כט) כי כל, עתה פירש דין היסוד, שאם ימלא אחד בנייהם אשר יעשה אחת
 מכל התועבות הללו, אעפ"י שלא על כל העדה יקנוף, ולא יגרום שתקיא הארץ את יושביה,
 עונש היסוד הזה הוא שתכרת נפשו מקרב עמו, ותבינו כי גדולה העבירה הזאת בעיני שהיא
 גורמת הכרת הנפש, ואם תחפש לחוק בכל העדה ואין מוחה נידם תטמא הארץ ותקיא
 אתכם: ונכרתו, יש דעות רבות בפי' ענין זה, ונדבר על זה בעו"ה (לקמן ב' ג' ו'ג'):
 הנפשת וזישה, הזכר והנקבה במשמע, לשון רש"י ז"ל, וכבר רמזנו על זה (פסוק ב"ג): (ל) ושמרתם
 אח משמרת, הדברים שבויתו לכם למשמרת, תשמרו אותם, ועם הב"ד ידבר, תשגיחו על עמי, ולא
 תניחם להמשך אחר חקות מכרים וכנען לחוקק חקים באלה בארצו, אלא כמו שאמר ושמרתם אתם
 את חקתי ואת משפטי (פסוק ב"ו), וזהו לכלתי עשות מחקות התועבות אשר נעשו לפניכם שלא
 תעשו חקים של תועבות כאלו, וזה על הכלל, כי קביעות חקים במדינה מסור ניד זקני העם
 שוכעיו, ובפי' רש"י ז"ל ושמרתם את משמרת, לזהיר ב"ד על כך, ויפה פי': ולא תטמאו